

ХУЛОСАИ

**ШҶҶРОИ ДИССЕРТАТСИОНИИ 6D.KOA-040-и НАЗДИ
ИНСТИТУТИ ЗАБОН ВА АДАБИЁТИ БА НОМИ АБӢАБДУЛЛО
РӢДАКИИ АКАДЕМИЯИ ИЛМӢОИ ҶУМӢУРИИ ТОҶИКИСТОН
дар бораи диссертатсия оид ба дарёфти дараҷаи илмий
номзади илмӢои филология**

парвандаи аттестатсионии № 3

Қарори шҶҶрои диссертатсионӣ аз 8-уми апрели соли 2019

Дар бораи ба шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, Қурбонова Раҳёнгул Муминовна, додани дараҷаи илмий номзади илмӢои филология.

Диссертатсияи Қурбонова Раҳёнгул Муминовна «Абдуллоҳи Мисраъ ва мақоми ӯ дар адабиёти тоҷики охири асри XIX ва ибтидои асри XX» барои дарёфти дараҷаи илмий номзади илмӢои филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.03. – Адабиёти халқҳои кишварҳои хориҷӣ (адабиёти тоҷик) рӯзи 20 декабри соли 2018 (суратчаласаи № 5 аз ҷониби ШҶҶрои диссертатсионии 6D.KOA-040-и назди Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакии АИҶТ (ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 21) барои ҳимоя пазируфта шудааст.

Унвонҷӯ Қурбонова Раҳёнгул Муминовна, соли таваллудаш 1964, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Ӯ ба ҳайси муаллими забон ва адабиёти тоҷик дар мактаби рақами 2 ноҳияи Бохтар (ҳоло Кушониён) дар таълиму тарбияи насли наврас ва ҷавонон кор мекунад.

Диссертатсия дар кафедраи адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусравичро шудааст.

Рохбари илмий унвонҷӯ, доктори илмҳои филология, профессори кафедраи адабиёти тоҷики факултети филологияи Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав Икромов Искандар мебошад.

Муқарризони расмӣ:

Саидҷаъфаров Озод Шовалиевич - доктори илмҳои филология, профессори кафедраи забонитоҷикии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон. Тақриз мусбат аст.

Солеҳов Мирзо Одинаевич – номзади илмҳои филология, дотсенти кафедраи таърихи адабиёти тоҷики Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Тақриз мусбат аст.

Муассисаи тақриздиханда – Донишгоҳи омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни (ш. Душанбе) бо имзои мудирӣ шуъбаи кафедраи адабиёти тоҷикии факултети филология, профессор Нуъмон Ғафурӣ ва ҳайати коллектив баҳои мусбат дода шуда, баъзе эродхоро оид ба диссертатсия пешниҳод шудааст, аз ҷумла дар муқаддимаи диссертатсия зимни баёни нуқоти ба ҳимоя пешниҳодшаванда ҳамаи масъалаҳои дар рисола баррасишуда нишон дода нашудааст (рисола сах. 11); номутаносиб ё нобаробар будани ҳаҷми бобу зербобҳои диссертатсия аст, аз ҷумла боби нахуст 26, боби дуюм 53 ва боби сеюм 66 саҳифа ва дар боби якуми диссертатсия таъсири “Вазъи сиёсӣ-иҷтимоии замон” умумӣ баён шуда (рисола сах. 13-20), эҷодиёту рӯзгори ӯ камранг тасвир шудааст. Тақриз мусбат аст.

Диссертатсияи Қурбонова Раҳёнгул Муминовна дар мавзӯи «Абдуллоҳи Мисраъ ва мақоми ӯ дар адабиёти тоҷики охири асри XIX ва ибтидои асри XX» тадқиқоти анҷомёфта маҳсуб гардида, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ аст ва муаллифи он сазовори соҳиб шудан ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.03 - Адабиёти халқҳои кишварҳои хориҷӣ (адабиёти тоҷик) мебошад.

Унвонҷӯ натиҷаҳои илмӣ ва андешаҳои таҳлилии диссертатсияро дар маърузаҳои илмии муҳаққиқ дар конференсияҳои байналхалқӣ ва ҷумҳуриявӣ пешниҳод гардида, инчунин дар 5 мақолаи нашрияҳои илмии пешбар, ки ба рӯйхати Комиссияи Олии Аттестатсионии (ВАК) Федератсияи Русиятавсияшуда ба нашр расонидааст.

Номгӯйи муҳимтарин корҳое, ки моҳияти илмии диссертатсияро инъикос менамоянд, чунин аст:

1. Қурбонова Р.М. Мулоҳизаҳо дар бораи мақоми адабии Абдуллоҳ Мисраъ // «Ахбор»-и Академияи илмҳои ҶТ, № 2. – Душанбе, 2014.
2. Қурбонова Р.М. Литературное место Мавлоно Мисраъ // Вестник Таджикского национального университета. – Душанбе: «Сино», 2015. – № 4/7. – (217). – С. 203-206. ISSN2413 –516 .
3. Қурбонова Р.М. Взгляд на диван стихов Мавлоно Мисраъ // Вестник Таджикского национального университета. – Душанбе: «Сино», 2015. – № 4/9. – (185) – С. 182-185.
4. Қурбонова Р.М. Таъсири шеърӣ ирфонӣ баашъори шоирони Роғ // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – Душанбе: «Сино», 2016. – № 4/7. –(217).– С.215-218.
5. Қурбонова Р.М. Назаре ба маҳорати шоирӣ Абдуллоҳи Мисраъ // Паёми Донишгоҳи давлатии Қӯрғонтеппа ба номи Носири Хусрав. – Қӯрғонтеппа, 2017. – №1/4 (49). – С.30-33.
6. Қурбонова Р.М. Гуфторҳо дар васфи Мисраъ. Меъроҷи андеша.(Маҷмуаи мақолаҳои дастҷамъонаи илмӣю методӣю устодони факултаи филологияи тоҷик).–Душанбе:«Ирфон», 2016. – С. 162-168.
7. Қурбонова Р.М. Мақоми ғубоӣ дар ашъори Абдуллоҳи Мисраъ // Паёми Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. – Бохтар, 2018. – №1/3 (55). – С.30-33.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳои зерин ворид шудаанд:

1. Лоло Давлатбеков – доктори илмҳои филология, дотсенти кафедраи назария ва таърихи адабиёти Донишкадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи С. Улуғзода дар тақриз танҳо ба баъзе ғалатҳои техникӣ ишра кардааст. Тақриз мусбат аст.
2. Хусейнзода Фарҳод – докторҳои илмҳои филология, профессори кафедраи забон ва адабиёти Донишгоҳи давлатии Данғара қайд кардааст, ки беҳтар мебуд, агар муаллиф дар фишурдаи диссертатсия баъзе мулоҳизаҳои худро дар бораи робитаи ҳавзаҳои адабии замони зиндагии Абдулоҳи Мисраъ дар радифи маводи таҳлилкардааш баён медошт. Тақриз мусбат аст.
3. Маҳмуд Шодиев – номзади илмҳои филология, дотсенти кафедраи забони ва адабиёти Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт дар тақриз ишора кардааст, ки дар рисола ба таври мушаххасу дақиқ муҳити зиндагӣ, рӯзгору осори адиб, мавзӯ ва мундариҷаи ашъори Абдулоҳи Мисраъ бори аввал мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст. Ба фишурдаи диссертатсия ду эрод гирифта шуд: яке дар мавриди мухтасар баён кардани нуқоти ба ҳимоя пешниҳодшаванда дар фишурдаи диссертатсия (сах. 8) буда, дигаре дар боби дуюми фишурдаи диссертатсия зарурат надоштани тафсилоти зерфаслҳо мебошад. (сах.10 то 15). Тақриз мусбат аст.

Муқарризони ғайрирасмӣ дар баробари муайян кардани баъзе эроду нуқси автореферати диссертатсия (тоҷикӣ ва русӣ) муҳиммияти ҷанбаҳои назариявӣ амалӣ, навоарӣ ва дастовардҳои шоёни муаллифи диссертатсияро низ таъкид кардаанд.

Интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар бо он асоснок мегардад, ки онҳо мутахассисони бевосита дар соҳаи таърихи адабиёт, адабиётшиносӣ буда, дар ин самт асару мақолаҳои зиёде таълиф карданд, ки мазмун ва муҳтавои онҳо ба мавзӯи диссертатсияи мазкур

наздикӣ дорад. Муассиаи пешбар яке аз бонуфузтарин муасисаҳои илмӣ соҳаи филология дар ҷумҳурӣ ба шумор рафта, бо мутахассисони варзидаи худ дар самти тадқиқу таҳлили масоили умдаи адабиётшиносӣ ва таърихи адабиёти тоҷик хеле маъруф гардидааст.

Шӯрои диссертатсионӣ таъкид менамояд, ки унвончӯ дар асоси кори анҷомшуда, муфассалан зиндагиву осори шоири асри XIX ва ибтидои асри XX Бадахшон Муродмуҳаммад Абдуллоҳи Мисраъ дар заминаи барқарор намудани шарҳи ҳол, муҳити зиндагӣ ва рӯзгори Абдуллоҳи Мисраъ, таҳқиқи мероси адабӣ, анвои шеър ва мундариҷаи ғоявии ашъори шоир, мундариҷаи ғазалиёти ӯ, арзёбии хусусиятҳои жанрӣ ва бадеии ашъори адиб, муайян кардани вазну қофия ва радифи ашъори шоир, забон ва сабку услуби ашъори Мисраъ баррасӣ намудааст.

Пешниҳод шудааст, ки девон ва маҷмӯаи ашъори шоирони асрҳои XIX ва аввали асри XX тоҷик, хусусан осори адибони Бадахшон, асарҳои доир ба поэтикаи асрҳои миёна таълифшуда, ки тазкираҳо, фарҳангу луғатномаҳо ташкил медиҳанд, мавриди баррасӣ қарор дода шавад.

Аҳаммияти назарии таҳқиқот дар он зоҳир мешавад, ки дар диссертатсия Муродмуҳаммад Мисраъ ҳамчун шоире, ки дар ташаккули адабиёти асри XIX ва ибтидои асри XX форсии тоҷикӣ саҳми арзандае гузоштааст, муаллиф собит намудааст. Натиҷагирӣҳои илмӣ он дар ҳалли як қатор масоили назарии адабиёти асри XIX ва ибтидои асри XX форсии тоҷикӣ мусоидат хоҳад кард. Инчунин натиҷагирӣҳо аз таҳлили осори Мисраъ, алаҳхусус ғазалиёти ӯ, барои равшанӣ андохтан ба ташаккул ва таҳавули навъи ғазал дар замони зиндагии шоир мусоидат хоҳад намуд.

Мавод ва хулосаҳои диссертатсияро ҳангоми таҳқиқи адабиёти садаи XIX ва ибтидои асри XX тоҷик, таҳаввули навъҳои ғазал, рубой, вазн, қофияву радиф, дарсҳои лексионӣ аз таърихи адабиёти тоҷик ва курсҳои

махсус доир ба адабиёти асрҳои XIX ва ибтидои асри XX дар факултетҳои филологии донишгоҳҳои олии Тоҷикистон, таълифи китобҳои дарсӣ ва асарҳои илмӣ мавриди истифода қарор додан мумкин аст.

Бо дарназардошти мақсади асосии таҳқиқ ва дар заминаи ҳалли вазифаҳои диссертатсия масъалаҳои асосии зерин пешниҳод гардидаанд: вазъи сиёсӣ-иҷтимоии замони Абдуллоҳи Мисраъ бозтоби зиндагиномаи шоир мебошад; мероси адабӣ, таркибикуллиёт ва мундариҷаи ғоявии ашъори Мисраъ таҷассуми рушди адабиёти тоҷик дар охири садаи XIX ва ибтидои садаи XX буда, арзиши ин адабиётро ба қадри имконмуаррифӣ мекунад; эҷод дар анвои гуногун, истифода аз саноеи бадеъ ва таваҷҷуҳ ба мавзӯҳои мухталиф ҳунари эҷодии шоирро намоён месозад; ашъори Мисраъ дорои хусусияти услубӣ ва бадеии хос буда, омӯзиши арзиши бадеии он боиси муайян сохтани хусусиятҳои адабиёти даврони шоир ба таври умумӣ мегардад.

Таҳқиқотро дастовардҳои илмии донишмандони маъруфи назария ва таърихи адабиёт, аз ҷумла С. Айнӣ, А. Мирзоев, Муҳаммадризо Шафеии Кадканӣ, Забехуллоҳи Сафо, Сируси Шамисо, Ш. Ҳусейнзода, Р. Ҳодизода, Р. Мусулмониён, С. Амиркулов, А. Сатторзода, Х. Шарифов шарқшиносон М.М. Бахтин, В.М. Жирмунский, Е.Э. Бертельс, И.С. Брагинский, М.Л. Рейснер ташкил мекунанд.

Натиҷаҳои тадқиқот дорои аҳаммияти амалӣ мебошад, ки дар таҳқиқи адабиёти садаи XIX ва ибтидои асри XX тоҷик, таҳаввули навъҳои ғазал, рубоӣ, вазн, қофияву радиф, дарсҳои лексионӣ аз таърихи адабиёти тоҷик ва курсҳои махсус доир ба адабиёти асрҳои XIX ва ибтидои асри XX дар факултетҳои филологии донишгоҳҳои олии Тоҷикистон, таълифи китобҳои дарсӣ ва асарҳои илмӣ мавриди истифода қарор додан мумкин аст.

Саҳми фардии муҳаққиқ дар он зоҳир мегардад, ки ӯ зиндагиву осори шоири асри XIX ва ибтидои асри XX Бадахшон Муродмуҳаммад

Абдуллоҳи Мисраъ баррасӣ намудааст. Аз ахбори сарчашмаҳои адабию таърихӣ маълум кардааст, ки дар охири асри XIX ва ибтидои асри XX дар сарзамини бостонии Роғи Бадахшон, қисмати шимолии Афғонистон, муҳити адабии пурқуввате мавҷуд буд, ки теъдоди зиёди адибони боистеъдодро фаро гирифтааст ва натиҷагирҳои илмӣ он дар ҳалли як қатор масоили назарии адабиёти асри XIX ва ибтидои асри XX форсии тоҷикӣ мусоидат хоҳад кард.

Чаласаи Шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-040 -и назди Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакии АИ ҶТ рӯзи 08 апрели соли 2019 дар бораи ба Қурбонова Раҳёнгул Муминовна додани дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филология қарор қабул кард.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар Шӯрои диссертатсионӣ аз шумораи умумии 16 нафар аъзои Шӯрои диссертатсионӣ, 14 нафар иштирок дошт, ки аз ин 7 нафар аз рӯи ихтисоси 10.01.03 – Адабиёти халқҳои кишварҳои хориҷӣ (адабиёти тоҷик) мебошад, дар чаласа иштирок дошт. Натиҷаи овоздиҳӣ: «тарафдор» - 14 нафар, «зид» - нест, «барғаҳои безътибор» - нест.

Раиси шӯро: Акнун оғоз мекунем ба муҳокимаи лоиҳаи **Хулосаи шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-040-и назди Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакии Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон** доир ба диссертатсияи Қурбонова Раҳёнгул Муминовна барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филология.

Лоиҳаи Хулоса дар дасти Шумо ҳаст.

Кӣ чӣ пешниҳод дорад?

Нусхаи лоиҳаро ба котиб супоред, пешниҳодҳо ба инobat гирифта мешаванд.

Ба овоз мемонам.

Кӣ тарафдори тасдиқ намудани лоиҳаи **Хулосаи шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-040-и назди Институти забон ва адабиёти ба номи Абӯабдулло Рӯдакии Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон**

доир ба диссертатсияи Қурбонова Раҳёнгул Муминовна барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филология ҳаст? Хоҳиш мекунам, овоз диҳед.

Тарафдор 14 нафар, зид - нест, бетараф – нест. Якдилона қабул шуд.

Иҷозат диҳед Қарори шӯрои диссертатсиониро оид ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филология Қурбонова Раҳёнгул Муминовнаро эълон намоям.

Суханронии Қурбонова Раҳёнгул Муминовна дар мавзӯи ««Абдуллоҳи Мисраъ ва мақоми ӯ дар адабиёти тоҷики охири асри XIX ва ибтидои асри XX» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.03. – Адабиёти халқҳои кишварҳои хориҷӣ (адабиёти тоҷик), муассисаи тақриздиҳанда, муқарризони расмӣ: доктори илмҳои филология Саидҷаъфаров Озод Шовалиевич, номзади илмҳои филология Солеҳов Мирзо Одинаевич ва муқарризони ғайрирасмӣ – докторони илмҳои филология Л.М. Давлатбеков, Ҳусейнзода Фарҳод, номзади илмҳои филология Шодиев Махмуро шунида, муҳокима карда, шӯрои диссертатсионӣ дар асоси натиҷаҳои овоздиҳии пинҳонӣ, хулосаи қабулкардаи худ оид ба диссертатсия дар бораи асолат, арзиш, навоарӣ ва натиҷаҳои ба даст овардаи Қурбонова Раҳёнгул Муминовна

ҚАРОР ҚАБУЛ МЕКУНАД:

1. Диссертатсияи Қурбонова Раҳёнгул Муминовна дар мавзӯи «Абдуллоҳи Мисраъ ва мақоми ӯ дар адабиёти тоҷики охири асри XIX ва ибтидои асри XX» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.03 – Адабиёти халқҳои кишварҳои хориҷӣ (адабиёти тоҷик) ба талаботи банди 2 ва зербандҳои 10 ва 11 «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор)»-и Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии

Тоҷикистон, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми октябри соли 2016, № 5 тасдиқ шудааст, қомилан мувофиқат мекунад.

2. Диссертатсия ва мақолаҳои илмӣ ҷопшудаи муҳаққиқ мазмун ва мундариҷаи диссертатсияро пурра инъикос менамоянд.

3. Ба Қурбонова Раҳёнгул Муминовна дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филология дода шавад.

4. Аз Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон хоҳиш карда мешавад, ки ба Қурбонова Раҳёнгул Муминовна дипломи дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологияро диҳад.

Касе, ки тарафдори ин Қарори шӯрои диссертатсионӣ бошад, хоҳиш менамоям, овоз диҳад.

Тарафдор – 14 нафар, зид - нест, бетараф – нест. Яқдилона қабул карда шуд.

Раиси шӯрои
диссертатсионӣ,
доктори илмҳои филология,
узви вобастаи АИ ҶТ

Котиби илмӣ шӯрои
диссертатсионӣ, номзади
илмҳои филология

Раҳматуллозода С.

Ҳошимова Х. А.